

Mer återstår av Sieps-året

Sedan förra nyhetsbrevet har Sieps genomfört aktiviteter och tagit fram nya publikationer i en rad aktuella EU-frågor. Exempelvis arrangerade vi i mitten av oktober, tillsammans med Sveriges Riksbank, ett seminarium om Europa och globala obalanser. Huvudtalare var Philip R. Lane, professor i internationell makroekonomi vid Trinity College i Dublin och författare till den rapport som utgjorde underlaget för seminariet.

Det seminariet var, som flertalet av Sieps aktiviteter, öppet för allmänheten och samlade ett sjuttiofem deltagare. Några veckor senare genomförde vi ett expertseminarium om kommittologi. Drygt trettio personer från bland annat Regeringskansliet och riksdagen diskuterade förändringar och nya tendenser i det så kallade kommittéförfarandet i EU, med utgångspunkt i två analyser av Josefin Almer, utredare i juridik vid Sieps.

Därutöver har Sieps i samarbete med Centre for Small States Studies vid Islands universitet och Utrikespolitiska Institutet i Finland, arrangerat ett seminarium i Reykjavik om Finlands och Sveriges första 15 år i EU. Islands situation kommenteras här intill av professor Baldur Thorhallsson, som medverkade vid seminariet. Den senaste månaden har även ett antal europapolitiska analyser publicerats, som behandlar såväl den omdiskuterade euron som förutsättningarna för en europeisk "social marknadsekonomi".

Och även om merparten av höstterminen är avverkad, har Sieps ytterligare ett antal evenemang på schemat före juluppehållet. Närmast i tur står en rapport och ett seminarium som behandlar EU:s utvidgning, en fråga som tillhör de mer omdebatterade i unionen. Därefter är det dags att värdera det nuvarande belgiska ordförandeskapet, som har haft såväl den ekonomiska krisen som Lissabonfördragets tillämpning på sitt bord. Till råga på allt mitt under brinnande inrikespolitisk kris.

Jörgen Hettne, Tf. direktör

Baldur Thorhallsson: Island behöver EU:s beskydd

Erfarenheten av dagens nyliberala internationella ekonomi, kännetecknad av det fria kapitalflödet, visar att små europeiska stater har behov av ekonomiskt och politiskt skydd för att förhindra att risker uppkommer och utvecklas till ekonomisk kollaps och politiskt kaos. Skyddet behövs av tre skäl: för att minska risken att en kris över huvud taget ska inträffa, för att få hjälp att hantera effekterna av en akut kris samt för att få stöd vid återställande efter en kris.

När finanskrisen drabbade Island 2008, saknade landet sådana band till mäktiga grannländer och internationella organisationer som kunde ha gjort det lättare att klara det globala trycket. Man kunde inte, innan krisen bröt ut, söka hjälp från grannarna för att förstärka den ekonomiska basen – främst den vildvuxna finanssektorn och den isländska krónan. När krisen slog till med full kraft hade regeringen dessutom svårt att försäkra sig om bistånd utifrån. Några veckor senare kom IMF visserligen till undsättning, men först sedan Island hade accepterat villkoren för att lösa tvisten med Storbritannien och Nederländerna.

Man kan hävda att Island alltid har beskyddats av mäktiga grannar som exempelvis Norge och Danmark. Den rollen övertogs i början av andra världskriget av USA, som då erbjöd ekonomisk hjälp och handelsförmåner samt en militär närvaro som inte upphörde förrän 2006. USA:s politiska skydd var dessutom avgörande för Islands framgångar med att utvidga sin ekonomiska zon.

Genom EES-avtalet liberaliserades Islands finanssektor. Men avtalet utgör inget egentligt skydd, utan är snarare en multilateral överenskommelse som visserligen innebär ökad tillväxt men också exponering för nya risker. Isländska företagare upptäckte också snabbt att det var lättare att ta de riskerna utomlands och man utnyttjade avtalet till dess yttersta gräns. Och ställd inför en ny och tidigare okänd exponering, saknade Island alltså dessutom det skydd EU erbjöd i form av Europeiska centralbanken, den gemensamma valutan och en räddningsfond.

Den isländska regeringen kunde inte beskydda sina medborgare mot omvärlden och man kunde heller inte förklara det uppenbara: att "det amerikanska paraplyet" över Island var borta och att det enda möjliga skyddet måste sökas i det europeiska projektet. Alltså måste vi nog inse hur de grundläggande villkoren för små stater faktiskt ser ut: att de är mer känsliga för tryck, mer benägna att ge efter för påfrestningar, mer begränsade vad gäller val av politiska handlingsvägar och att man har en stark koppling mellan inrikes- och utrikespolitik. En liten stat som Island behöver antingen en formell allierad eller medlemskap i en allians där man vid behov kan få hjälp.

Baldur Thorhallsson är Jean Monnet-professor i statsvetenskap vid Islands universitet samt ordförande för Institute of International Affairs och Centre for Small State Studies i Reykjavik.

Kalendarium

29 november
The Creeping Nationalisation of the EU Enlargement Policy

2 december
The Belgian EU Presidency

Senaste publikationer

Reform av EU:s marknad för finansiella tjänster - från Lamfalussy till Lissabon (2010:13epa)

Kommittologin efter Lissabon: en kommentar till förslaget till ny kommittologiförordning (2010:12epa)

Social and Employment Policy in the EU and in the Great Recession (2010:11.epa)

The Socio-Economic Asymmetries of European Integration (2010:10epa)

Strengthening the Institutional Underpinnings of the Euro (2010:9epa)